

Pest'a, Sambeta, 24 aug. 5 sept.

Nr. 124

Anulu antaiu, MDCCCLXVIII.

Locuinta Redactorului:
Cancelaria Redactiunii:
Strata Morarilor Nr. 18.
Măsurile nefrancate nu se voru
mai decât numai de la coresponden-
ții regulari ai „Federatiunii”
atolii trasmisi si nepublicati se
voru arde.
~~~~~

FEDERATUNEA

Diurnal politico, literariu, comcialu si economicu.

Va este Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Iinec'a, demaneti'a.

Pest'a, 23 august
4 sept. 1868.

Pres'a magiara se frementa de mai multe dile
reorganisarea comitatelor si a jurisdicțiuniei
mierilor. Organele guvernului, si cu deosebire „Pesti
poplă”, pledeza cu multu focu pentru o centralizare
strică; ele voru, ca să se restranga intru atât'a auto-
nomia municipioru, in cătu ce va dîce prefectulu
spanulu), să fia disu, cu alte cuvinte: comand'a
prefectului să fia sănt'a scriptura si comitetul comi-
tense să reama unu *pictus masculus*; pentru că,
Domne, dupa parerea loru „altecum ministeriulu
nu pot fi respundietoriu”, ce'a ce va să inseamne, că
Dualismu, precum sustă, si suprematia, precum
oresce, altcum nu se potu scutu de atacurile in-
spafatite, cavi napadesecu d'in tote lăturile.

In contr'a acestei propunerii inspirate de guver-
nul cu multa potere partit'a estrema a unguri-
u, „Magyar Ujság” eschiamă, intre altele, că nu
mai astă ar' mai lipsi: ca să depuna armele la petio-
nii unui guvern, in care poporul n'are nice o in-
dere!

Dara la urma pentru noi este totu atât'a: ori
si comitatele centralizate in Pest'a, ori in provin-
ciu, precum se pot vedea si d'in corespundint'a
urmăză mai la vale.)

Un altu necasu pentru fratii magiari este ati-
nea boemilor si a polonilor. Fratii de la potere
sura de frica, vediendu că ciorapulu dualismului
se destramă, prin poternica opusetiune ba-
re pre dreptu si dreptate a poporeloru amintite,
nu se potu impacă de locu cu dualismulu si
areta neci o voia de a intră in Reichsrath.
„Bank” se opintesce a capacitate pre poloni, să nu fia
parti dualismului, ci să se marginesca la preten-
ția de asemenei drepturi cu Croati'a; că-ci — dîce
ritulu diurnal — polonii nu au alti amici pre-
făpamentului, de cătu numai pre Austr'a si pre
magiari, — de ace'a li suatuscă, să nu-si esagereză
extensiunile si-i mangaia in urma, cumcă monar-
hii, insolitu de imperates'a, va pleca cătu mai cu-
du in Galici'a, unde va ascultă in persona dorin-
tei polonilor si va vindică ranele loru.

In diet'a Galiciei deputatulu polonu Zyblie-
kha facutu motiune pentru introducerea limbei
polone in afacerile publice, anume in administratiu-
ne si jurisdicțiune; in se Pietrusevich si Ko-
łoski, deputati ruteni, se aflara forte vatematici, că
limb'a rutena nu se face nice o amintire, si dupa
contramotiunea loru a fostu respinsa de cătra ma-
gistratei polone, deputatii ruteni au parasitul diet'a.

Trecandu la cele esterne, ne folosim de o ase-
menare pentru a caracterisa politic'a lui Napoleonu
III. Caletoriulu pre mare a potutu observă, că sunt mo-
mente, in cari marea e atât'a de lucia si de leniscita, in
neci unu valu nu poti observă, aerulu e atât'a de
in, in cătu neci unu firu de pêru nu vibreaza pre nac-
omulu neșpertu ar' cugeta, că vr'o furtuna neci nu
este cu potinta; in se pre fatiele marinilor si de
mă ingrigirea si ei si optescu intre sine avremo
durască, si nu fără cauza, că-ci abie trece căte-va
de mulțe ori numai căte-va mominte, si éca ce-
du incepe a se intunecă, marea se turbura, si ele-

mintele irumpu cu atât'a veemint in cătu ai cugetă
că se prapadesce lumea.

Asemene, esperinti'a trecutu ni dă dovada că,
de căte ori Napoleonu se ocupă executarea cătu-
rui lucru mare si cu resbelu, ogiele, cari stau sub
dispusetiunea guvernului, buclal'in tote trimitile
pacea.

Am observatua acesta maria la 1854, la 1859
innaintea expeditiunei d'in Mesecu, am observat'a la
1866 si o observâmu astă-di. Considerandu limbajul
guvernului francesu si amenandu-lu apoi cu
faptele, este usioru a cunosce ictic'a cea fina a lui
Napoleonu. Să considerâmu rmai urmatoriele: In
dilele trecute s'au tramisu cerularie pre la tote pre-
fecturele, in cari se descriu pe lungu si pre largu
mîcările si eventualitătile plitice, inchinandu-se
cu urmatoriele cuvinte: „de s tote pregatirile res-
belice s'au facutu numai pentr' asigurarea pacii (?) si
mantinerea ecuilibriului eurojén, de si imperatulu
ar' dori a sustină pacea pentr' desvoltarea si pro-
sperarea Franciei, — totu-si pporulu francesu tre-
buie să iie in socotintia, că mătinerea pacii nu de-
pende esclusivminte numai de la d'insulu, ci depinde
si de la strainetate; despre voint'a si tendintiele
strainilor nu pot da nici o garantia. Imperatulu de
si are cauza a speră in durabilitatea pacii, speran-
ția lui nu impoternicesce pre nimene a trage conse-
cint'a: că pacea Europei ar' fi asecurata”, cu alte
...

Poporatiunile Europei orientali.

II.

Polonii si Rutenii.

Autoriulu, spunendu-ne că „Galit'a numera aproape la
cinci milione de locutori, si mai atât'a Poloni pre căti Ru-
teni, partea occidentală fiindu intrega polona si partea orientală
mestecata”, si observandu, că atitudinea Polonilor d'in
Galit'a fatia cu actiunea moscovita este una ostilitate superba
si nedumerita, care nu admite neci ilusiune, neci transac-
tiune, neci subterfugiu, — se sente detorii a-i felicită pentru
apropiarea loru către Austr'a, care, crede elu, incepe a intie-
lege, că caus'a Poloniei este un'a si ace'a-si cu a Austriei,
asié in 1868 ca-si in 1683.

Apoi trateza cestiunea rutena, considerandu Ruteni'a ca
una unitate intre Moscoviti si Poloni, de la Carpati pana d'in-
colo de Dnieperu; uitandu in se, pote cu nedreptulu, cum că
Ruteni'a n'a avutu neci candu una existintă națiunale deosebită
si cum că națiunile nu se improvisează neci nu se decre-
tează. Avandu totu dreptulu de a invita pre Poloni, ca să arete
celu mai mare spiritu de dreptate fatia cu Ruteni si ca să respe-
cteze indeplinu ritulu loru particularu si limb'a loru propria, nu
observa indestulu cum că cestiunea rutena nu pot fi discuta-
ta si resolvita dupa dreptate, de cătu numai daca va fi im-
bratisata in intregul ei si nu numai fatia cu o provincia, ci
fatia cu intreg'a tiera polona. Autoriulu termina asié:

„In portiunea Ruteniei, care eră parte a Poloniei
vechi, nobilimea s'a polonisatu si a trecutu la
ritulu latinu, pana ce restulu poporatiunei si-a con-
servatul ritulu său slavonu, si, in parte, a adoptatul
uniunea catolica. Asié este in adeveru condițiunea
Galitsei orientali, unde sub pretestulu originei si alu
ritului este o cestiune sociale. Dregatorii mici ruteni,
preotii si fiii preotiloru de ritulu slavonu, gelosi pen-
tru sorteală nobilimei polone, si nesunindu a se con-
stitu ei insi-si in o casta ereditaria, au radicatu drap-
elulu rutenu. — Propagand'a moscovita esploateaza
acestu miscamentu prin o confuziune de nume, ce ar'
fi prelungu de a se explică aci.

„Sunt doue partite rutene, amendoue opuse
egemoniei polone.

„Un'a d'intru aceste partit, adeca a ukrenofili-
loru, voiesce desvoltarea si independenția intregei
Rutenie, intielegandu-se aci si cea d'in imperiulu ru-
sescu. Ce'a-l-alta partita face propaganda moscovita:
cabinetulu d'in Petruburgu i dă bani si decoratiuni.

„Aci este unulu d'intre pericole ce amenintia
pre Austr'a, fiindu că Russia va află aici unu pre-
testu de interventiune. Cestiunea rutena e un'a d'intre
cele mai grave pentru Orientu si pentru Europ'a.

Pretiulu de Prenumeratunie:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anula intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/4
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertioni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fisele care publicati-
une separatu. In Locul deschis
20 cr. de linia
Unu exempliaru costa 10 cr.

III.

Ungurii și Magiarii.

„Trecemu acum la tierele translaitane, adeca
la acele ce Ungurii le pretindu sub titlulu că se tie-
nu de coron'a s. Stefanu. Vomu vorbi numai despre
grupele principali.

„Ungurii atârna de la coron'a nemtiesca a Aus-
triei, si ei insi-si sunt domitori preste poporatiunile
de ras'a slava si de ras'a romana.

„Referintele Ungurilor său Magiarilor cu
guvernulu austriacu s'au regulat mai de curendu,
prin contilegere comună, pre basea drepturilor
istorice. De un'a parte si de alt'a se lasa in
bun'a vointă a contractantilor a determină condi-
tiunile secundare a le acesei contilegeri, care va
subsistă daca partit'a estrema d'in Ungaria nu va
prevale.

„De altmintrea, Ungurii sunt asemene domni-
tori ca-si Nemtii: ei se considera ca moscenitori even-
tuali ai Austriei si ai Turciei. La ceremonia incoro-
narei figurau nu numai standardele provinciilor
orientali a le Austriei, ci si a le Romaniei, Serbiei,
Bosniei si a le Bulgariei, fiindu aceste considerate ca
vasale in partibus in fine dum. Intr'ace'a Un-
gurii nu se lasa a fi abatuti neci-decum de la dre-
ptulu loru da egemonia a supr'a Romanilor si a supr'a Slavilor de către media-di-resaritul d'in Aus-
tri'a.

„Cari sunt sentimintele Ungurilor cu privire
la Russi'a si la Germani'a?

„Ungurii au sentită acum'a, in 1849, efectele
interventiunei rusesci in favorea poporatiunilor re-
chiamate prin coron'a s. Stefanu si se sentiesc
rativ. Drept'ace'a, opusetiunea Ungurilor contr'a
Russiei este chiara si solida.

„Altmintrea stă lucrulu cu privire la Germa-
ni'a, care nu amenintia de a dreptulu si nemedi-locitul
integritatea coronei santului Stefanu. Pentru ace'a
solicitatunile si promisiunile facute d'in partea Prus-
siei in 1866, au aflatu echo si au lasatu impressiune
in Ungaria. Spunendu adeverulu, multi Unguri do-
rescu, ca Prussi'a să-i scape de partea nemtiesca a
Austriei, si una contilegere cu Berlinulu in acésta
privintia este posibile la anumite eventualități.

„Boem'a si Ungari'a se afla dara in ace'a-si
pusetiune in sensu intorsu. Daca Boem'i'a este aple-
cata de a fi sedusa prin Russi'a, ea este sigura con-
tr'a unei Germanie prussificate. Ungari'a, d'in con-
tra, se vede a fi sigura contr'a Russiei; in se ea este
voiosa a se intielege cu una Germania prussificate.
Acésta perspectiva este cu atât'u mai grave că, daca
dualismulu va fi aplicatu si estinsu precum o voie-
scu in Pest'a, Ungurii voru avè sub dispusițiunea
loru nu numai diumetate d'in armata Imperiului, ci
tota poporatiunea maritima prin incorporatiunea
projectata a Fiumei, a litoralului si a regatului
Dalmatiei.

Cerculariulu

de conchiamare a congresului naționalu
român

Nr. cons. 795. 1868.

*Preacinstiitoru Parinti Protopopi si Administratori pro-
topopesci, Cinstitei Preotimi, si poporului creditiosu d'in
Archidioces'a nostra romana gr. res. a Ardealului!*

Maiestatea Sa la rogarea mea d'in 1 aug. a. c.
Nr. mitrop. 12 s'au induratu aprobă prin prea-
inalt'a Resolutiune regesca d'in 14 aug. a. c., ceea ce
mi s'au comunicat prin inaltulu emis u ministerialu
d'in 20 aug. a. c. Nr. pr. 764, — conchiamarea Con-
gresului besericescu naționalu romanu spre 16/28 sept.
a. c. pre bas'a §-filor 3, 6 si 7 ai legei dietale IX
d'in a. c.

Congresulu acest'a besericescu naționalu roma-
nu are să constee dupa propunerea sinodale d'in
1865, intarita prin §-fulu 6 alu legii IX d'in acestu
anu, d'in 30 deputati d'in cleru si d'in 60 deputati
laici, cu totalu 90 si d'in doi Episcopi eparchiali, si
d'in Mitropolitulu, carele va fi totodata si presiedinte
al Congresului. Preotii voru alege pre cei 30 depu-
tati ai loru, era laicii pre cei 60 deputati. Prin ur-

ni naționali, și a r. comei dă acestu proiectu de o parte guvernului și legelui ei spre adoptare: era de alta parte, prin adresa de la rep. ulu către tota naționalitate nemagiare, a midiloc consolidarea și împreună lucrarea lor, receruta la sprințirea și deslegarea cestiunei naționale pre temeiul aceluia proiectu. Fiindu că mai mulți domni eugetara, că titlu: „pronunciamentu” n'ar fi pr. potrivit față cu acei-a, pe cari avem a-i rogă, și către cari avem a ne adresă, ca să sprințește proiectul de lege respectivu, — se incinse o dispută infocată și lungă, luându parte la ea domnii: Ioane Popovici Deceanu, Mironu Romanu și Dimitrie Bonciu, care au venit pentru stergerea titlului de „Pronunciamentu”, era domnii Ioane Ratiu, Emericu Stanescu și Ioane Moldovanu pentru susținerea acestui titlu, pana ce, punendu presedintea: care numire să se primește. Pronunciamentu său memorandu? prin majoritatea adunării generale se aduse în decizie, că: motivarea proiectului de lege, facută prin deputatii romani și serbi în cauza deslegării cestiunei naționale să se facă sub numirea „Memorandum” pre carele subseriindu-lu presedintele și comitetul partitei, să-lu substerne guvernului și legelui naționalei în numele particei romane politico-naționale, statutoria din 3400 de membri d'in comitatul Aradului.

Dupa acestea luându-se înainte motiunea domnului Emericu Stanescu, prin care doresce, că în memorandu să se pună pasul, că partea romana politico-națională d'in comitatul Aradului, primesc deocamdată proiectul de lege, facut de deputatii romani și serbi, în cauza naționalei, numai că minimul pretensiunilor naționale romane, — aceea prin decisiunea majorității se respinge, și să lase în locu memorandul, după cuprinsulu lui întregu, precum și cetiștu si adoptatu de adunarea generală.

Mai departe se portretă motiunea, totu a domnului Emericu Stanescu, care vre ca să se exprime în memorandul către guvern și dicta dorerea partitei, că de la anul 1848 pana astă-di, cauza naționalităților, — pe langa atâtă promisiuni solene, pentru îndestulirea naționalităților ne magiare, — necum să se deslege, dura nici nu s'a luat înainte. Această motiune, d'in motivul, că în memorandul cetiștu se află expresiunea acăstă, prin decisiune se află de prisosu.

Pe urma, la dorintă domnului Bonciu, se decide, că: memorandul, după ce se va substerne la locurile destinate, să se comunice și cu romani d'in alte comitate spre adoptare și sprințire.

Cu acestea adunarea generală finindu-si agende sale, destinate spre desbatere în sedintă publică de la 28 august 1868, sedintă se inchide la $7\frac{1}{2}$ ore ser'a.

M.

Siomcut'a-Mare, aug. 1868.

Sperandu, că nu va fi fără interesu pentru on. publicu cestitoriu, mi-iau voia a descrie cursul congregației generale a districtului Cetate de piatra, tinență în Siomcut'a-Mare la 27 și urmatorile dîle ale lunii lui iuliu a. c.

Deschidiendu capitanul supremu dlu Nicolae de Ujfalussy adunarea cu o vorbire, rostită primă data în limbă magiară, apoi romanesce, salută cu bucuria pre membru

cine poate ascură, că s'ar' pot face o uniune ca acăstă religiunaria intr'o parte său altă? și cunoșcundu misteriul lucrurilor religiose despre o parte, era despre altă fanatismulu și maestri'ă celor ce și-pescuesc folosulu în turbure la asemenei impregiurări: cine poate ascură, că va sta mane si daca să face astă-di? au nu se poate scola astă-di unu Sofroniu, mane unu Atanasiu, ca să predice, unulu în contră uniunei cu peler'ă în bâta, celăl-altu pentru uniune, cu icon'ă sindului de la Florent'ă în rudole proporelor neunite? și atunci ce va fi de pacea, cau'ă si fericirea naționale? Astă dăra, Romanii să nu incerce nece o uniune religiunaria, ci să intârsească legatură uniunei naționale, jurandu-si credință, că nece o impregiurare nu-i va abate de la cau'ă naționale. Daca voru română romanii în acăstă uniune naționale, atunci voru radică cu poteri unite fonduri naționale, scole pentru comunități, gimnasie, academie, universități, institute de arti, societăți de economia, de știință, și prin acestea și-voru cescigă respectu și valoare în lume; indată ce se voru apucă de aceste condiții necesarie ale vieții naționale: voru vedă, că problema naționalei nu se deslegă certându-se pre pamentu și supr'a unor lucruri, cari neci în cau'ă nu-si definite, și cum că la acele-a se ceru tote poterile naționalei, de ar' mai fi inca împărțita în de doue ori doue confesiuni, pre cari inse Uniunea națională nu le supera, d'in contra uniunea religiunaria se luptă contră toturor confesiunilor și surupa si uniunea națională.

D'in acăstă uniunea serbatoreasca și oblegare către cau'ă națională, urmează, că România să nu-si mai increde cau'ă episcopilor singuri. — De o sută cinci-dieci de ani, de candu cunoșcemu mai de amenuntul intemplăriile Romanilor, cau'ă naționalei romane o-au portat numai episcopi singuri: și éta, că naționalea pana acum n'a facut inca nece unu pasu înainte: o trage și astă-di totu în jugulu constituției ungurescă, în care tragea la 1744, candu dede pentru primă data Innocentiu petitiunea pentru naționalitate.

comitetului, adunati cu astă ocasiune la unu numru forte frumosu. La acăta vorbire salutatorie respuse apoi în limbă romana vicecapitanul primariu diriginte, dlu Iosifu Popu, gratulandu pe dlu capitana supr. în numele comitetului. — Dupa aceste salutări imprumutate, sescolă unu preotu S. P., și intru o cuventare lungă, carea a rostită pana acuma de trei ori, incepă a laudă pe dlu capitana supr. numindu-lu: „barbatul doritorul, sperantă romanilor, tata mangaiatorul alu Chiorenilor”, cu unu cuvent, încarându-lu cu atâtă-lau de, în cătu chiaru daca ar' fi avut u ore cari motive binecuvantate, inca ar' fi fostu cu nepotintă să nu provoche una roșietă pre obradiul unui omu cătu de putien modestu. Apoi se publicara mai multe legi aduse de dietă actuală și santiunato de maiestatea sa, — la cari comitetul si-esprimă dorință de-a se recercă înaltul Ministeriu într-o adresa, în privință tramiterii legilor aduse și în limbă romana, ca poporul districtului să-le pota intielege.

Dupa tote aceste apoi avu locu unu faptu, care nu-lu potem caracteriza mai potrivit, decătu cu numirea: „scandalu publicu” Anume devenindu în vacanță unu postu de jurașor, capitanul supremu candidată pentru alegere la acelu postu pre doi romani: Georgiu Popu și Vasiliu Criste; și pre unu ungurasiu, fără de neci cuaificare in sciinție, cu atâtă mai putină, ma chiaru nimica, in legi si care ca fostu militaristu, numai 60 adeca: siesedieci de podepsă are însemnată in libelul său de licențiere, — acestă este Iuliu Tiboldi.

In data după candidarea acestorui individu, romani alegatori, la numru poste optudiaci, intonara cu unanimitate numele lui Georgiu Popu, panace pe Iuliu Tiboldi abie-lu strigău vre-o trei-patră alegatori, — Vediendu astă dlu capitanul supremu demandă tacere cu cuventul și prin gesturi, și era pre acă să enuncie, candu de odata mai multi alegatori, in numele tuturora, cerura de la dlu capitana folosirea dreptului de votare; dura dlu capitana negandu-le rogarea, strigatele frenetice in favorea lui Georgiu Popu erupseră de nou; ince dlu capitana supremu demandandu era-si tacere, enunciă de juratul alesu pe Iuliu Tiboldi. La acăstă enunțare unu jude comunale, Petu Clitianu și Vasiliu Nemeșiu, pasindu in fruntea alegatorilor romani, cari erau in majoritate absolută, protestara in contra acestei nedreptăți și provocandu-se la constituiția și legile patriei preținseră de nou, să se facă alegerea și votare; ince dlu capitana supr. acoperindu-se acun cu laliu enunciarei, declarandu că faptu complinita e nestrănutavera, provocă sub urmări si responsabilitate grea, pe candidatul Georgiu Popu, care era de fată, să-si depare partidă d'in adunare. Vediendu astă nedreptate si faptu neconstituțională, alegatori vatemati in justele loru drepturi, multiemira dlu capitana de astă faptu fortata si rusefatoria si-i spusera in budie, că, pana candu va fi d'insulu capitana supremu in districtu, ei nu voru mai participă la adunări de astă-di, unde dlu capitana, in contra juramentului pusu: cumă va sustine in tota vigoreaza legile patriei si va fi barbatu constituționalu, — calca in peiorie drepturile loru cele mai sacre.

Ea on. publicu cestitoriu cum inflorescă constituționalismul la noi Chiorenii!

Judece lumea intreaga, ore o faptă ca astă demna e de unu capitana supremu, care se numesce: constituționalu?

Ince faptu acăstă nu e cea de antăță; pentru că totu asemenea cu forță a facutu d'in alegere denumire si in anul trecentu, candu cu ocazia restaurarei, tinență in 8-a maiu, asemenei fortat alegerea, ma potem dice a „denumită” de jude sedrialu pe Nicolae Katona, care in catastrofele d'in

1848 a fostu celu mai activu predicatoriu alu romanilor si multe familie d'in Chioarul blasternă cu lacrime pe spenjurătoriul parintilor, fratilor său alu rudenilor salo, in persoana numitului N. Katona, carele adi ca jude sedrialu rostesc sentințe asupr'a personei si a averei bietului Chiorenii!

Ce să vi spunu mai in colo despre congregația marcală, decătu că s'a pertractat multe case si bune si seci a căror deserie inse ar' pretinde unu spatiu forte largu.

Ce se atinge inse de starea districtului nostru d'in punct de vedere naționalu, dupace acuma mai de multi ani se vede a predomină politică cătoru-va renegati cari insotiti cu mai multi clienti ai loru si cu frati magiari, — mai considerandu că avem si indiferenti intre oficialii districtului cu numru mare, — tote le ducu si efectuescu pe placul loru, in spiritu neromanu; si asiè partidă națională in cele mai multe, trage scurtă. De simturi bune in genere si de institutiuni salutarie pentru naționala romana la noi pan'acum'ă nici vorba nu pot fi; pentru că numerul naționalistilor buni — cari au terenul de-a luptă, este forte micu. Sperămu inse cu incredintiare, că preste putien tempu cei buni se voru immultă, era contrarii intereselor naționale nostre se voru imputenă.

Am însemnatu acestea „sine ira et studio“, numai pentru ca onoratul publicu să aiba cunoștința chiara si despre starea nostra, era de alta parte adversarii nostri să scia, că nu am desperat inca de viitoriul nostru cu tote intrigile si nedreptățile loru.

Chioranu.

Aradu, augustu 1868.

In nrulu 106. alu „Fed.“ a aparutu unu articlu, subsemnatu cu y, la care mi-iau voia a face urmatorile reflecționi: Fără a me occupă cu person'a duii corespondinte, si lasandu la o parte tote epitetele si frasile duse, pe langa acea observare, că si eu sum roman de legea gr. or., si nu patimescu de bol'a confesiunismului, — trecu la obiectul articlului, in care anume se plange corespondintele anonim: „că suntem in alu 4-le anu, de candu aruncatidose sub unu jugu, geomu sub altulu, a pesati chiaru de acei capi ai besericei noastre, pe cari i-sustinem noii cu sudorea nostra; naționala s'a insielatu, crescendu astfel de oameni, cari nu lucra pentru națarea si pastorirea turmei sale, căci de la despartirea noastră de sorbi traescu in nelucrare.“

Eu insu-mi, ca lumeanu, parte că numai incătu-va d'in diurnale amu cunoscutu activitatea capilor nostri besericosi de la despartirea noastră de serbi pana acuma, parte pentru că n'amu cunoscutu fantana scirilor duii anonim, — amu facutu si amu acceptat, ca să se respunda d'in altu locu mai competitiv; dar' avendu si eu norocire de a participa la conferintă a conchiamata de S. S. dlu episcopu, carea sub presedintă a cescu si se tienă in 19. aug. nou, a. c. in sal'a consistoriala de aicea, — avui ocazia binevenita, cu mai multi barbati intieleginti preotiesci si civili d'impreuna, a ne informă d'in capulu locului, că lucrul stă cu totul altecumu, si nu pre cumu l'a descris dlu corespondinte.

S. S. dlu Episcopu, ca presedinte alu conferintei, a datu anume cetera tuturor actelor privitorie la păsii archierilor pentru organizarea besericei, d'in care cu bucuria ne amu convinsu, că pr. Santicle sale au lucratu, in cătu le-a fostu cu potintia; si sum de acea convingere, că daca era de fată si dlu corespondinte, ca romanu si omu dei

Ce este cau'ă? Pre Innocentiu l'au incurcatu in procesu, de a fostu constrinsu a luă lumea in capu. Lui Arone i-au datu a intielege, că să nu esa d'in sfăr'ă sa cea preutesca la lucruri politice. Pre Rednicu si pre Gregoriu Maior i-au abatutu de la politica la predicarea naționalei. Pre Ioane Bobu lufecera de se lapetă de cau'ă națională, care o asternuse insu-si in numele națunci la dietă d'in 1791; acăstă rogăminte a Romanilor d'in 1791 e cunoscuta publicului, findu că o-a tiparit inca atunci Eder Sasulu cu note, ince proiectul dietei de atunci, asternutu Majestății, la rogăminta Romanilor, nu e cunoscutu pana acum: in acestu proiectu de lege dice dietă, că episcopulu I. Bobu a asternutu doue petiții, ună pentru tota naținea romana, altă pentru clerulu unitu (ce? dora clerulu unitu nu este partea națunei romane, ca să fie necesaria petiție separată pentru elu?); dietă se apucă in preambulul proiectului a demistră, că Romanii de astă-di nu sunt strănești Romanilor vecini, afara de cel d'in Huniadioră, era in proiectu dice: că petiția acăstă nu cuprinde doar națunci romane, ci „est foetus tantum quod cumdam inquietorum ingeniorum, id quod ipse illustrissimus dominus episcopus Fogarasiensis, Ioannes Babb, in medio statuum constitutus, confessus est”, adeca: cum că petiția națunei acăstă nu mai nascocită unor capeți nestemperate, — astă au facutu inimică Romanilor totu-de-ună si astă facu si in diu'a de astă-di, că reduc dorintele si indigintele toturor la unii putini, ca să-i pedepsesca pre acestia si să-i asupresca pre toti, — cine ar' fi credință, că episcopulu Bobu va compromite cau'ă, vietă si onorea unei națiuni intregi, eu o declaratiune ca acăstă! Ince acăstă astă fău, si e inventatura de ajunsu, ca națunea să nu-si lase cau'ă si vietă nece pre sufletul unui omu singur, fire-ar' si episcopu, nece pre inim'ă aceloru-a, pre cari i punu in deregatorie strainii si i platescu a nume, pentru ca să le spună Romanilor, că ei nu potu porta deregatorie in statu ca Romani, că na-

tiunea romana nu se poate repece, ca să fie alătura cu cele-lalte națiuni, că in aceste impregiurări nece vorba nu pot fi de naționalitate romana, nece de guvernare in limbă romana, că instituții si scoale nu potu fi decătu ungurescă, si că romani nece lipsu nu au de institute si scoale naționale, nece impregiurările nu ierta, ca să lucre si Romanii pentru existență, cultură si ericirea loru, si altele asemenea; pre acestei-a bine să-i cunoșca Romanii si să se forește de ei, ca de nisces dusmani ai culturii omenesci, cari o impedecca in partea națunei romane, candu i oprescu pre Romani de la cultură națională, numai pentru folosulu loru celu privat; unu omu inteleptu, fia episcopu au seculariu, nece imbiatul nu va luă singuru a supra-si cau'ă națională, cu atâtă mai puținu se va duce la Viena fară plenipotintia de la națune, cum s'au dusu I. Bobu cu serbulu Adamovici: ci, că Spiretul nevedintu, va invetiță pre națune, cum să urmeze exemplul altor națiuni luminate si ferice, folosindu-se de tote mediulocile, de insotiri, adunări politice si basericescă, radicandu fonduri si instituții naționale, de care se sierbesc si alte națiuni pentru fericirea loru. Cum va merge economia casei, candu va dice parintele cătra fiii si domesticii săi: Voi siediti, filori, si dormiti, că le voi face eu tote; cum va merge economia statului, care va asculța de tabernariul ce le dice: Omeni buni, nu mai arăti, nu mai semenati, nu mai luerati nemica, veniti la mine in taberna de beti, jocati si tieneti serbatore, că le voi face eu tote lucrurile vostre. Astă va merge tota economia politica a națunei nostre, daca se va lasa națunea numai pre episcopi si pre cei ce sunt pusi ca să mintia înainte-a lumei si pre la guverne, că națunea romana n'are lipsele, cari le au tote națunile, si că ei nu i folosesc acea, ce folosesc la tota lumea.

(Va urmă.)

omenia, in asta privintia singuru si-aru fi revocatu cele cea scrisu.

Dsa nu-se vede a sci, ce agende cadu in sfer'a competitiei unui episcopu, cari in a sinodelor episcopesci, cari in sfer'a congresului nationalu si cari in a legislatiunei d'in tiera; nu se vede, a se fi ocupatu cu estirea foileloru, seu colu putienu a insciintiariloru, ce se reduc la starea si afacerile nostre besericesci de 4 an' incoe.

Eu baremu nu potu alt'a deduce d'in articlulu mentiu-nat, care intr'altele se plange amaru in ataculu indreptatu a supr'a pre sanctie sale, cã liturgi'a (miss'a) e lunga, cã pomenele, metaniele nu inceta; se plange in contr'a „az buche-loru“ etc.

Ca si candu unu episcopu ar' fi in stare si competinte a schimbã liturgi'a, a sterge metaniele si „az buchele!“

Dupa logic'a dlu anonimu, episcopulu e de vina, si pen-tru cã a fostu seceta in 1863, pentru cã estu tempu pe uncle locuri grâul a secatu, si cã nu ploia totu-de-un'a la tempulu dorit u etc?

Sã scie dara corespondintele anonimu, cum cã Archie-reii nostri nationali, de locu dupa despartirea nostra de cã tra serbi, nu au intârdiatu in intielesulu asiediaminteloru be sericesci a tienè sinodu, in care consultandu-se despre modatitatea, dupa care au sã se constituie po vitoriu atât metro-pol'i'a, cãtu si episcopatele nostre gr. res. d'in Ungari'a si Transilvani'a, — inca in anulu 1865, si-a facutu representa-tiunea sa sinodele cãtra Maiestate, pentru resolvirea unui congresu nationalu besericescu, in care Presantie lo sale si au datu parerile intrunite: cum cã deorece autonomi'a besericesei nostro gr. res. e basate pe principiele democratice, --- Presantie sale unilateralmente fãra intrenirea representantiei besericesci, statatoria d'in deputati preotiesci si mirenesci, nu potu luà la pertractare modalitatea constituirei metropoliei si a episcopatelor, pre cumu nici a stabilirei normelor pentru afacerile besericei, a le scolei si a le fondurilor pe viitoriu.

Representatiunea acésta, pre cumu scim'u toti — afara de dlu anonimu — fu resolvita numai decurendu in anulu cu-rinte prin articlulu de lege IX, publicatu in cas'a magnatiloru in 30 iuniu a. c. in care afara de aceea, cã ministeriulu s'a impoternicitu cu medilocirea conchiamarei congresului na-tional romanu gr. resaritenu, — pe temeiulu representatiunei atinse, — s'a desemnatu calea si forurile juridice in privintia pretensiunilor escate d'in despartirea ambelor metropolie.

Fia siguru dlu anonimu, cã dlu episcopu aradanu pe langa tota cunoscutea sa bunavointia parintiesca, cu poterea ce o are in arm'a crucii, n'a potutu si nu pote complanu tote ne-intielegerele oscate d'in despartire, cumu e de exemplu a Timisiorenilor.

Conferint'a conchiamata de dlu episcopu aradanu, a dispusu in privintia alegorii deputatiloru, fãra ca Presantie Sa, ca presedinte, carele precum totu-de-un'a, asi si acumna numai in urma si-a spusu pararea sa, — sã fia preventu pre-cine-va impunetoriu, precum vedemu de e. in congregatiunile numite constitutiunale.

Recunoscu eu, dle anonime, scadiamintele si starea cea enorma a institutelor nostre Teologice si Preparandiale.

Recunoscu eu, cã in institutele aceste nu se primescu numai teneri absoluti, ci si de cei mai putieni calificati, pre cumu si de acei-a cari au cadiutu la maturitate.

Recunoscu eu si ace'a, cã parochiele vacante nu se im-partu totdeun'a dupa gradulu culturii scientifice intre cei can-didati; — sciu si aceea, cã aiurea se afla fantan'a acestui reu, si nici cãtu in inim'a cca parintesca a dlu episcopu aradanu, carele de exemplu in Pecic'a dupa atât recomandâri pro si contra, ne mai potendu-se orienta despre voi'a poporului, a lasatu si asta data, ca sã alega consistoriulu prin votisare, si ce a fostu resultatulu? acel'a, eã s'a alesu unulu, pre care l'a cerutu de preotu 200 de creditiosi, intre cari se afla cei mai multi intieleginti, — pana candu ceialalti 5—6 insi comp-tinti, d'intre cari inse nici unulu n'a avutu multu de 5—20 omeni, — cadiura. Altecumu, pre cumu se vorbesce, cau'a Pecichei in ast'a privintia inca nu e superata definitivu.

Dar' cunoscu pr'e bine si starea cea deplorabila a pre-timiei, de care teologii cei absoluti cu ce-va cunosciuntie, mai toti se ferescu ea de ciuma, si mai voiescu a fi notari, can-ce-listi, diurnisti etc. de cãtu sã merga de preot d. e. la Borzi, a Damosi si la Topla, unde nu-i astepta ajutoriu d'in fundulu religiunariu seu d'in alte funduri besericesci scolarie, ci numai seracia si nacasu.

In urma cunoscu manipularea veniturilor manastirilor (de ce nu ni-ai anumitul anonimulu manastirile nostre?), a veniturilor besericesci si scolarie, despre ce forte se insiela anonimulu, candu si-intipuesce, cã aceste stau sub dispusetiunea archipastoriloru („Despotiloru!“) nostri nationali.

Cum cã S. S. dlu episcopu aradanu, carele cu toti romani d'in preuna s'a fostu bucuratu pentru denumirea comite-lui supr. romanu, s'a bucuratu si de ministeriulu magiaru (constitutiunalu) si apoi totu acestui ministeriu i-a facutu ve-diuta: e lucru pr'e naturalu la ori-ce demnitari besericesci seu civili, este esfintia unoru detorintie, ce covârsiescu mintea dtale.

De ce nu ataci intielegint'a cu romanimea d'in comita-tu preste totu? cã si d'ins'a a datu semne de bucuria mai es-prese de cãtu cele a S. S. pentru denumirea ministeriului consti-tutiunalu atunci, candu a facutu serenada Comitelui supre-mu magiaru.

Pote cã dta vei fi iostu de o parere cu cel'a, ce in conferint'a partidei nostre sa dechiaratu cu resolutiune in contr'a constitutiunei, — para candu dupa ce a sositu acasa, singuru a dispusu, ca sã sepuna flamura chiaru pe turnulu be-sericei, de care nici nu setionu.

Vei fi fostu de o parere cu cel'a, care intre noi cu sole-nitate s'a dechiaratu in contr'a constitutiunei, enarandu si fa-talitatile suferite in 1848—49, d'in partea magiariloru; pana candu de locu ce a esit u ifara d'in conferint'a nostra, (preste ¼ de ora) figurã ca membru in comisiunea, ce s'a compusu de magari pentru pregatirea solenitiloru de bucuria.

Vei fi fostu de o parere cu cel'a, ce pe fatia lucra cu ze-lu pentru alegerea unui alegatu romanu, era in dosu tota no-petea lucrã pentru A...l., raducandu programulu acelui-a pe limb'a romana.

Vei fi celu ce pe fata te dechiarai po langa alegatu romanu, era pe ascunsu mbiai cu candidatur'a pre I... si pre K....

Eu nu sciu, ce felu cã morburi are S. S., are morburi cronice seu ba? nici ace'a nu sciu, cã ore la tienerea parasta-sului lui Georgiu Popa fostu a S. S. morbosu seu ba; decat' sciu ace'a, cã S. S. nainte cu putieni ani, 2 ani intregi a za-cutu in pericolu mortii in cãtu nici dupa reisancosiaro in-delungat tempu n'a fostu in stare a amblã fãra radiem.

Sciu inse de siguru, cã pe tempulu immortantari lui G. Pop'a, S. S. era la dieta in afaceri forte grave pentru noi.

Si sã creda dlu corespondinte cã daca era a casa S. S. pre cum s'a dusu si a celebrat la immortantile altor barbati ai na-tiunei, mai putienu meritati, — eu atât'a mai putienu ar' fi intârdiatu a face acésta fatia cu G. Pop'a, cu care, cãtu a fostu fia iertatulu in Aradu, si la bine si la reu totu la olalta au fostu, ca Castor si Pollux.

Meritele S. S. dlu episcopu aradanu fatia cu na-tiunea si beseric'a nostra, sunt cu multu mai cunoscute si recunoscute, de cãtu ca acele canda-va sã pota fi negrite de cine-va.

Au nu S. S. e primulu episcopu in dieces'a Aradului, care in agendele consistoriale a introdusu limb'a romana?

Denumirea primului comite supremu in comitatulu Aradului, nu e mai alesu resultatulu pasiloru celoru neobositi ai S. Sale?

Infintiarea asociatiunei pentru cultur'a poporului romanu in Aradu cui avem'u preste totu a o multiam, de cãtu S. S., sub a carui conducere sta si asta-di?

In afacerile despartirei Metropoliei romane de ce'a ser-besca cine s'a truditu mai multu de cãtu S. S.

Cui are sã multiamesca dioces'a si de osobi comunitatea besericesca d'in Aradu radicarea besericie catedrale, de cãtu chiar' numai stradaniilor celoru neobosite a le Presantie Sale? —

N'a ajutatu si nu ajuta si asta-di S. S. mai multi teneri lipsiti de mediloce?

De candu S. S. pastoresce dioces'a Aradului, nu s'a in-tempatu plansore, nu rana na-tiunala, intru a caroru vindecare in fapta cu ori-ce jertfe materiale chiaru neproportiunate cu venitulu seu, — sã nu fia fostu totu deun'a nainte mergatoriu.

Candu a facutu inteligint'a romana d'in comitatulu Aradului vre-unu pasu in intoresulu na-tiunalu la locurile mai nalte, ca sã nu fia avutu in fruntea sa de conducatoriu pre S. S. dlu Episcopu?

„Totu print'insulu s'a facutu, si fâra de d'in sulu nemica nu s'a facutu ce s'a facutu.“

Astfeliu e starea lucrului onoratu publicu cetitoriu, si nu pre cumu lu-descrie corespondintele (y).

Grachu.

Varietati.

* * * (Date statistice) despre perceptiunile si erogatiunile postei magiare pre anulu 1868. Cetim'u in organulu „Post'a:“

a.) Sum'a perceptiunilor 3.206,000 fl. D'in acésta suma cade pre districtulu Pestei 884,450 fl., pre alu Posonului 329,830 fl., pre alu Siopronului 315,100 fl., pre alu Casoviei 254,140 fl., pre alu Oradei-Mari 330,400 fl., pre alu Temesiori 375,150 fl., pre alu Zagrabi 264,030 fl., pre Transilvani'a 453,000 fl. Partea cea mai mare a veniturilor, in sum'a de 1,488,000 fl., resulta d'in tacsele pentru portulu epistoleloru. Tacsele pentru straporturile cu carutiele postali facu 1,270,000 fl. b.) Sum'a erogatiunilor 3,284,000 fl; d'in acésta suma cade pentru manipulatiunea centrale (mini-steriulu) 311,000 fl., pentru districtulu directiunei postali d'in Pest'a 626,200 fl., pentru celu d'in Posonu 268,500 fl., pentru celu d'in Siopronu 290,800 fl., pentru celu d'in Casovia 301,800 fl. pentru celu d'in Oradea-Mare 344,400 fl., pentru celu d'in Temesiora 371,500 fl., pentru celu d'in Zagrabi 307,800 fl. in fine pentru celu d'in Sibiu 460,000 fl. Portu-riile postali, in sum'a de 1,785,350 fl., facu rubrica cca mai mare in erogatiuni.

* * * (La academ'a de drepturi d'in Zagrabi'a) s'a aprobatu in dilele aceste-a, deschiderea cursului IV.

Sciri electrice.

Vien'a, 3 septembrie. „Wiener Abendpost“ publica cerculariulu ministrului de interne cãtra locu-tieninti si presiedintii provinciali. Ministrulu promite in cerculariulu seu, cã regimulu va respecta con-scientiosu autonomi'a tierelor, pretinde inse de alta

parte, sã se respecte si competitintele reprezentante imperiale. Locutienintii sunt provocati, sã impe-dece conclusele dietale, pre cari ministeriulu nu le-aru potè recomandà spre santunare. Ministrulu combatte cercustantialitatea si formalismulu in resolvirea agendelor simple de administratiune si recomanda oficialilor portare afabila fatia cu publiculu si re-solvire cãtu de rapede a negotielor oficiale. Cerculariulu intoneza desvoltarea vietiei autonome care contine simburele pentru reformarea deplina a adminis-tratiunei publice. Impartirea noua a cercurilor e basata pre autonomi'a comunitatilor, servarea acestei autonomie e detorinti'a oficiala si de onore a oficialilor politici. Cerculariulu impoteresc pre locu-tieninti, sã proceda cu tota rigorea in contr'a oficalilor, cari aru promova directu seu indirectu opusetiunea anticonstitutiunala.

Innsbruck, 2 septembrie. Sie-lintiele dictale s'au amenatu, pentru ca sã pota lucra comisiunile.

Paris u, 2 septembrie. „France“ comunica re-spunsulu marsialului Niel la gratulârile si multiamirile consiliului generalu d'in Haute-Garonne. Consiliulu generalu a multiamitul ministrului pentru sta-ruintile lui de a funda poterea militaria a Franciei, esprimendu sperantia, cã marsialulu va desvolta totu atât'a istetia si patriotismu pentru ascurarea invingerii, cãta a desvoltat pentru prepararea ei. Niel respuse, cã viet'a sa e dedicata imperatului si Franciei, si se semte ferice, cã a radicatu armata Franciei la gradulu acelu-a de perfeptiune, in cãtu sã se pota lupta cu succesu pentru gloria si onore Franciei.

Ministrulu de finantie Magne a tienutu la banchetulu d'in Dordogne unu toastu in onore a pacei, dicndu, cã pacca e durabila, pentru cã Europa are lipsa de ea, imperatulu o doresce si Francia e des-tulu de tare, ca sã o pota suporta, fãra de a fi incul-pata cu decadintia, cãci nime n'are interesu, a con-turbã pacca.

Petruburgu, 2 septembrie. Unu uca su im-perialescu da concediu nedeterminat toturor solda-tiloru, cari pana in 1 ianuariu 1868 au sierbitu 13 ani, si concediu determinat celoru, cari au sierbitu 10 ani.

Berlinu, 2 septembrie. „Nordd. all. Ztg“ aviseaza la amenarea conchiamarei recrutiloru, la dimi-tarea rezerveloru, prin ce armata pre piciorulu de pace se reduce la doue d'in trei pârti, si se constata, cã Prusia a inceputu desarmarea, spre a dà documentu factie despre iubirea sa de pace.

Paris u, 2 septembrie. Imperatulu pleca man-la castrele d'in Chalons. — „Patrie“ demintiesce schimbârile in ministeriu.

Constantinopolea, 1 septembrie. Se vor-bese, cã bulgarii aru fi tramesu Rusiei una adresa.

Zagrabia, 3 septembrie. Infintiarea uneibane de escomtu pentru Croati'a-Slavoni'a s'a aprobatu. Suscri-rea actiunilor se va incepe de curendu. Fon-dulu consta de-o campanie d'in 300,000 fl.

Triestu, 3 septembrie. In dieta s'a ceditu pro-testulu deputatiloru teritoriului triestinu, in care

sti-a dechiara, cã nu voru luà parte la siedintile dietei si ale municipiului, si protesteza in contr'a con-cluselor, ce se voru aduce.

Vien'a, 3 septembrie. Ministrulu Giskra a de-chiaratu clubului dietalu d'in Moravi'a, cã aru fi de dorit, ca dieta boema si morava sã proceda in ar-moniu in contr'a dechiariatiunei deputatiloru, cari absenteza de la dieta, asemenea a dechiaratu, cã re-gimulu se va opune cu energia atacuriloru in contr'a constitutiunei.

Vien'a, 3 septembrie. „Abendpost“ demintie-sc scirea, cã Prusia aru fi facutu incercari, a se apropià de Austria.

Paris u, 3 septembrie. „Etendard“ demintiesce scirea, cã visit'a contelui de Girgenti in Fontaine-bleau aru ave insemnatate politica. — „Epoque“ tra-tandu despre amenarea conchiamarei recrutiloru in Prusia, dîce, cã aci nu e vorba de desarmare, ci nu mai spre a dà agriculturii omeni spre dispu-tiune pentru secerisiu.

Proprietariu, redactoru respunditoru si editoriu: ALESANDRU ROMANU.